

**ОЦІНКА ФАЗИ РАДІОСИГНАЛУ СПІЛЬНО З УСІЧЕНИМ
ОЦІНЮВАННЯМ ДИСПЕРСІЇ АДИТИВНОЇ
АСИМЕТРИЧНО-ЕКСЦЕСНОЇ ЗАВАДИ**

*Гончаров А. В., к.т.н., доцент; Уманець В. М., аспірант; Андреев М. В.
Черкаський державний технологічний університет, Черкаси, Україна*

Сучасний стан розвитку радіотехніки і теорії обробки інформації зумовлюють зацікавленість у проведенні досліджень, які стосуються проблем оцінювання параметрів інформаційних сигналів, що спостерігаються на тлі завад. В більшості випадків використовуються відомі класичні методи [1], які дозволяють просто і досить ефективно отримати оцінки параметрів сигналів з використанням гаусівських моделей випадкових сигналів. Як показано в роботах [2, 3], використання методів, що базуються на застосуванні негаусівських моделей завад, дозволяють підвищити точність обробки параметрів сигналів та завад. В даній роботі пропонується адаптувати теорію стохастичних поліномів Кунченка [4] для знаходження оцінки фази радіосигналу спільно з усіченим оцінюванням дисперсії асиметрично-ексцесної завади. При чому для оцінювання фази радіосигналу використовується метод максимізації полінома [2–4], а для кумулянта другого порядку (дисперсії) завади — метод максимізації усіченого стохастичного полінома [2, 3].

Отримані результати

Відповідно до методів максимізації полінома та максимізації усіченого стохастичного полінома, оцінки зазначених параметрів знаходяться зі спільного розв'язку системи рівнянь:

$$\begin{cases} \left. \sum_{i=1}^s \sum_{v=1}^n h_{i(s)1v}(\vec{\vartheta}) [x_v^i - m_{iv}(\vec{\vartheta})] \right|_{\substack{\varphi_0 = \hat{\varphi}_0 \\ \chi_2 = \hat{\chi}_2}} = 0, \\ \left. \sum_{i=1}^s \sum_{v=1}^n h_{i(s)[2]v}(\vec{\vartheta}) [x_v^i - m_{iv}(\vec{\vartheta})] \right|_{\substack{\chi_2 = \hat{\chi}_2 \\ \varphi_0 = \hat{\varphi}_0}} = 0, \\ i \neq (c, e, \dots, l) \end{cases}$$

де $m_{iv}(\vec{\vartheta})$ — початкові моменти досліджуваної випадкової величини, що представляє собою адитивну суміш радіосигналу та асиметрично-ексцесної завади, x_v — незалежні неоднаково розподілені вибіркові значення випадкової величини ξ , $v = 1, n$ — порядковий номер вибіркового значення, n — обсяг вибірки, s — степінь стохастичного полінома; $h_{i(s)1v}(\vec{\vartheta})$ — оптимальні коефіцієнти, що забезпечують мінімальні дисперсії оцінок фази радіо-

сигналу, знайдених методом максимізації полінома, коефіцієнти $h_{i(s)[2]v}(\vec{\Theta})$ забезпечують мінімум дисперсій оцінок χ_2 , знайдених методом максимізації усеченого стохастичного полінома; а $\vec{\Theta} = (\varphi_0, \chi_2)$ — вектор параметрів, що оцінюються.

Ефективність оцінок, отриманих при різних степенях стохастичного полінома, визначається за допомогою асимптотичних дисперсій оцінок:

$$\sigma_{(\varphi_0)s}^2 = \frac{J_{sn}^{(2,2)}(\vec{\Theta})}{\det \|J_{sn}(\vec{\Theta})\|},$$

де $\det \|J_{sn}(\vec{\Theta})\|$ — визначник матриці кількості добутої інформації,

$J_{sn}^{(m,k)}(\vec{\Theta})$ — елементи матриці, які відповідно дорівнюють:

$$J_{sn}^{(m,k)}(\vec{\Theta}) = \sum_{v=1}^n \sum_{i=1}^s \sum_{j=1}^s h_{i(s)mv}(\vec{\Theta}) h_{j(s)kv}(\vec{\Theta}) K_{(i,j)v}(\vec{\Theta}), m, k = \overline{1,2}$$

Кількісно визначити зменшення дисперсій отриманих оцінок фази радіосигналу можливо за допомогою коефіцієнтів зменшення дисперсій:

$$g_{(\varphi_0)sk} = \frac{\sigma_{(\varphi_0)s}^2}{\sigma_{(\varphi_0)k}^2},$$

де $\sigma_{(\varphi_0)s}^2$ та $\sigma_{(\varphi_0)k}^2$ — дисперсії оцінок фази радіосигналу, розраховані при різних степенях стохастичного полінома.

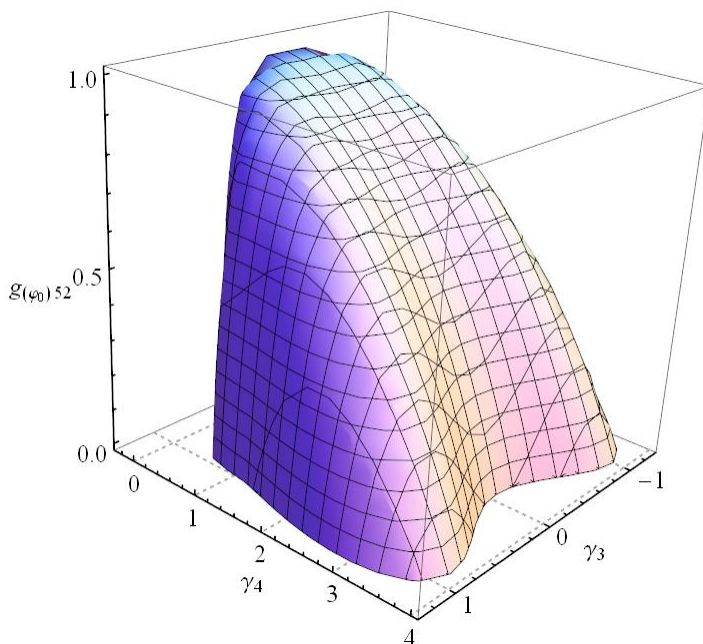

Рисунок 1. Залежність коефіцієнта зменшення дисперсії $g_{(\varphi_0)52}$ від γ_3 та γ_4

Результати приведено на рис. 1 у вигляді графіка функції коефіцієнта зменшення дисперсій оцінок $g_{(\varphi_0)52}$, які отримано при степенях стохастичного полінома $s = 5$ та $s = 2$. Видно, що по мірі наближення коефіцієнтів асиметрії γ_3 та ексцесу γ_4 до границі області допустимих значень, ефективність поліноміальних методів, які базуються на використанні негаусівських моделей завад, збільшується. Ефективність запропонованих методів також збільшу-

ється у випадку зростання степеня полінома. Застосування методу максимізації усіченого стохастичного полінома для оцінювання кумулянта другого порядку χ_2 асиметрично-ексцесної завади дозволяє спростити розрахунки та зменшити обчислювальні ресурси, порівняно з методом максимізації полінома.

Література

1. Кунченко Ю. П. Полиномиальные оценки параметров близких к гауссовским случайных величин. Часть 1. Стохастические полиномы, их свойства и применение для нахождения оценок параметров / Ю. П. Кунченко — Черкассы: ЧИТИ, 2001. — 133 с.
2. Гончаров А. В. Оцінка амплітуди радіосигналу спільно з усіченим оцінюванням параметрів адитивної асиметричної завади / А. В. Гончаров, В. М. Уманець, А. В. Бондаренко // Вісник ЧДТУ. — Черкаси: ЧДТУ, 2013. — № 4. — С. 83—88.
3. Гончаров А. В. Спільне оцінювання фази радіосигналу та параметрів асиметричної завади з використанням усічених поліномів Кунченка / А. В. Гончаров, В. М. Уманець // SMSDP-2013: праці міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 жовтня 2013 р. : тези доп. — К. : НАУ, 2013. — С. 104—107.
4. Кунченко Ю. П. Стохастические полиномы / Ю. П. Кунченко — К. : Наук. думка, 2006. — 275 с.

Анотація

В даній роботі представлено матеріал, що стосується спільного оцінювання фази радіосигналу та дисперсії асиметрично-ексцесної завади з використанням методу максимізації усіченого стохастичного полінома. Асиметрично-ексцесна завада характеризується кумулянтними коефіцієнтами третього і четвертого порядку. Досліджено статистичні властивості отриманих оцінок.

Ключові слова: асиметрично-ексцесна завада, стохастичний поліном, метод максимізації усіченого стохастичного полінома, коефіцієнт асиметрії, коефіцієнт ексцесу, асимптотична дисперсія оцінки.

Аннотация

В данной работе представлен материал, касающийся общего оценивания фазы радиосигнала и дисперсии асимметрично-эксцессной помехи с использованием метода максимизации усеченного стохастического полинома. Асимметрично-эксцессная помеха характеризуется кумулянтными коэффициентами третьего и четвертого порядка. Исследованы статистические свойства полученных оценок.

Ключевые слова: асимметрично-эксцессная помеха, стохастический полином, метод максимизации усеченного стохастического полинома, коэффициент асимметрии, коэффициент эксцесса, асимптотическая дисперсия оценки.

Abstract

This article carries the material about joint estimation of radio signal phase and dispersion of a skewness-kurtosis interference using the method of maximization of truncated stochastic polynomial. The skewness-kurtosis interference is characterized by cumulant coefficients of the third and fourth order. The statistical properties of estimations are analyzed.

Keywords: skewness-kurtosis interference, stochastic polynomial, method of maximization of truncated stochastic polynomial, coefficient of skewness, coefficient of kurtosis, dispersion, asymptotic estimation dispersion.